

ОБҐРУНТУВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ В ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ ДЕТЕРМІНОВАНОГО ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ

С.М. ГАЙДЕНКО, канд.екон.наук, доц.

Д.А. ІВАХНЕНКО, студент 2 курсу

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Всі явища та процеси господарсько-фінансової та підприємницької діяльності підприємств готельного бізнесу перебувають у взаємозалежності, а отже, взаємозв'язок економічних явищ характеризується спільною зміною двох або більше явищ. Важливу роль серед багатьох форм закономірних взаємозв'язків відіграє причинно-наслідковий, при яких одне явище породжує інше. Деякі явища безпосередньо пов'язані між собою, інші - побічно у господарсько-фінансовій та підприємницькій діяльності підприємств готельного бізнесу. Наприклад, такі фактори, як чисельність робітників і рівень продуктивності їхньої праці виконують безпосередній вплив на величину валової продукції (послуг, товарів, робіт), а безліч інших факторів побічно впливають на даний показник. Як причину та, як наслідок можна розглядати крім того, кожне явище, при цьому, з одного боку, як причину зміни обсягу виробництва, рівня її собівартості можна розглядати продуктивність праці, а з іншого боку - як результат зміни ступеня механізації та автоматизації виробництва, удосконалення організації праці та ін..

Кількісна характеристика взаємозалежних явищ здійснюється за допомогою показників, які виділяють у відповідні групи показників і для деталізації потрібно побудувати наступну блок-схему (див. рис. 1).

Моделювання якого-небудь явища, яке виступає одним з основних методів наукового пізнання називається побудовою математичного вираження існуючої залежності. Відмітимо, що існують два типи залежностей в факторному аналізі, які досліджуються у процесі його виконання та мають наступні назви: кореляційні (стохастичні) та функціональні (детерміновані). Функціональним, або жорстко детермінованим називається зв'язок, якщо кожному значенню факторної ознаки відповідає цілком певне не випадкове значення результативної ознаки.

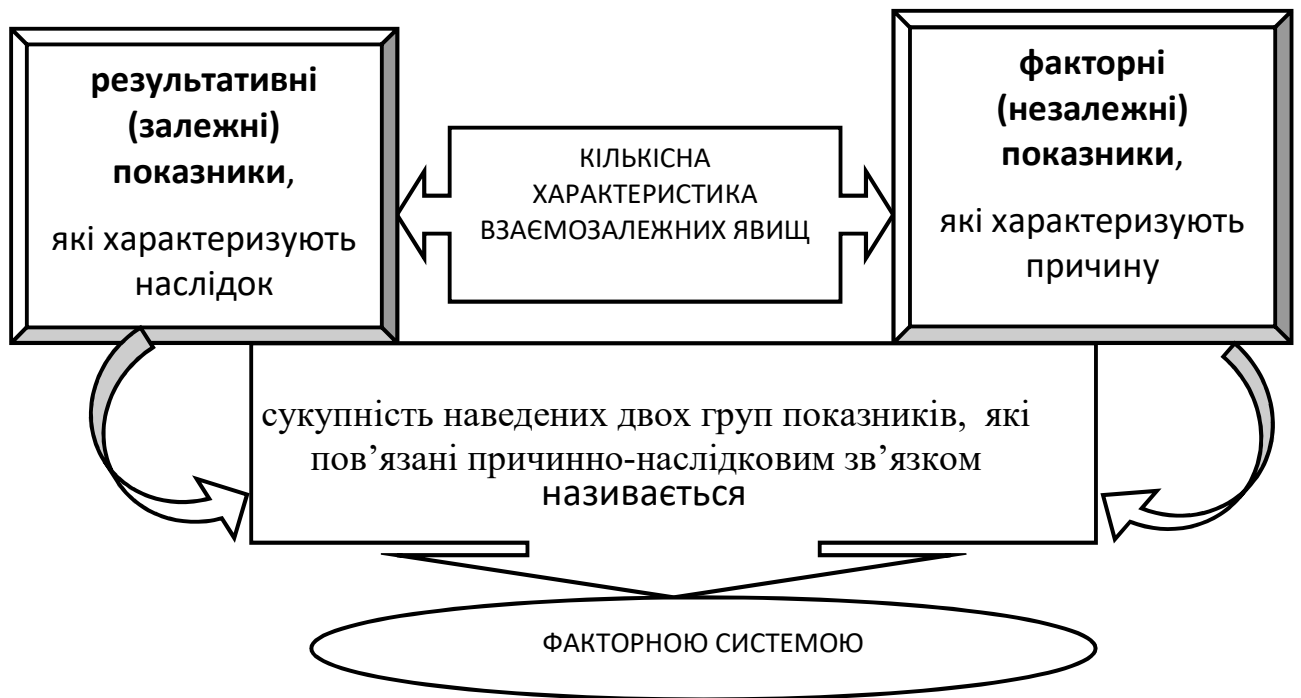

Рис. 1 - Формування факторної системи

Кореляційним (стохастичним) називається зв'язок, якщо кожному значенню факторної ознаки відповідає безліч значень результативної ознаки, тобто певний статистичний розподіл. Моделлю факторної системи називається математична формула, яка виражає реальні зв'язки між досліджуваними явищами, при цьому у загальному виді вона може бути представлена наступним чином:

$$y = f(x_1, x_2, \dots, x_n),$$

де y - результативний признак;

x_i - факторні ознаки.

Таким чином, від численних і різноманітних факторів залежить кожний результативний показник, а отже, в основі економічного аналізу та його одного з головних розділів такого, як факторний аналіз і, який полягає в обґрунтуванні виявлення, оцінки та прогнозування впливу факторів на зміну результативного показника. Наголосимо на тому, що точніші результати аналізу та оцінки якості роботи підприємств можна отримати тільки за рахунок найбільш детального дослідження залежності результативного показника від тих або інших факторів. Потрібно констатувати, що

обґрунтовані висновки про результати діяльності, виявити резерви виробництва, обґрунтувати плани та управлінські рішення не можна навести без глибокого та всебічного вивчення факторів.

Стохастический та детермінований факторні аналізи розрізняють залежно від типу факторної моделі та її залежностей. Методика дослідження впливу факторів, зв'язок яких з результативним показником носить функціональний характер, тобто коли результативний показник факторної моделі представлений у вигляді добутку, частки або алгебраїчної суми факторів називається детермінованим факторним аналізом. При цьому даний вид факторного аналізу є найголовнішим, оскільки, він характеризується, як досить простий у використанні в порівнянні з іншим, тобто стохастическим аналізом й дозволяє усвідомити логіку дії основних факторів розвитку підприємства, кількісно оцінити їхній вплив, а також зрозуміти, які фактори й у якій пропорції можливо та доцільно змінити для підвищення ефективності виробництва. Констатуємо, що досить ґрунтовну послідовність виконання процесу розрахунку має детермінований факторний аналіз, при цьому яку потрібно представити у вигляді наступної блок-схеми (див. рис. 2).

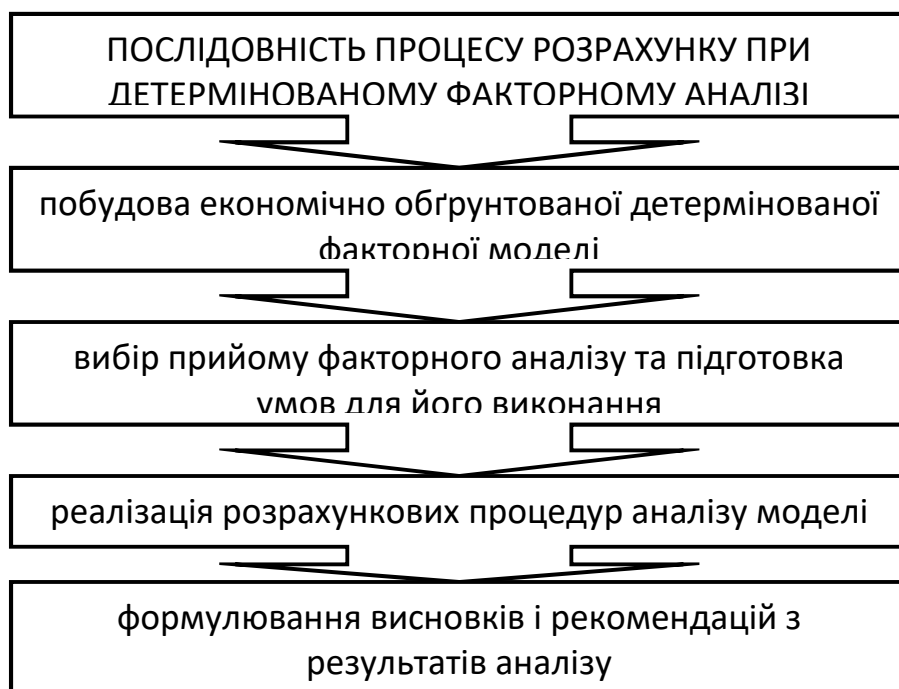

Рис. 2 - Послідовність виконання процесу розрахунку при детермінованому факторному аналізі

Відмітимо, що використовуються наступні види факторних моделей, при детермінованому факторному аналізі, які потрібно для ґрунтовності представити у вигляді рис. 3.

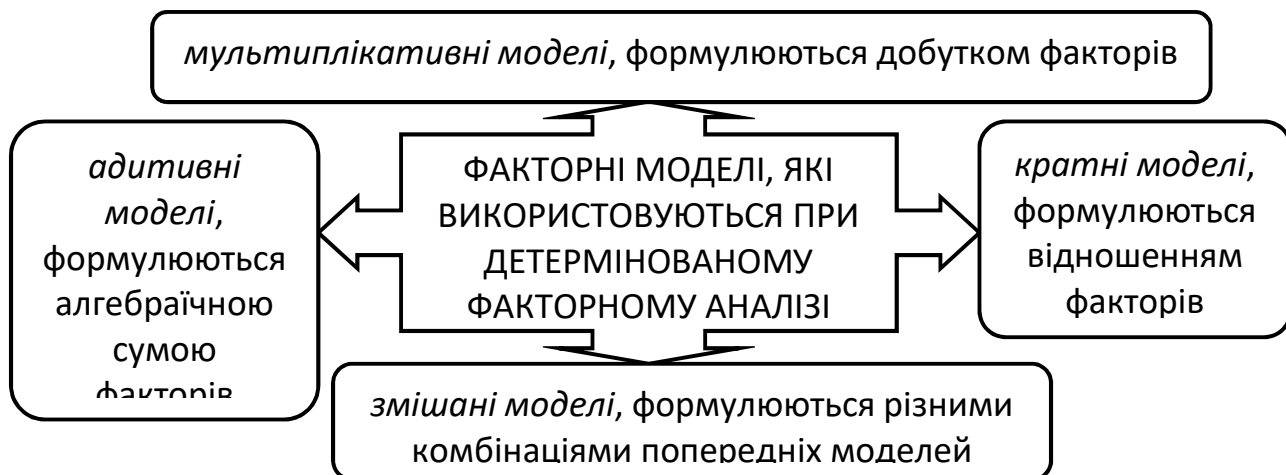

Рис. 3 - Види факторних моделей при детермінованому факторному аналізі

Далі потрібно зазначити, що використовуються різні методи моделювання в процесі виконання детермінованого економічного аналізу, при цьому вони детально розглядаються та представляються в економічній літературі та їх використання залежить від напрямків аналізу, а також економічної суті взаємопов'язаних факторних показників. У цьому випадку між факторними показниками може бути різний взаємозв'язок і відобразитися за допомогою наступних арифметичних дій: множення, віднімання, ділення та додавання. А ще констатуємо, що існує й інша побудова детермінованих методів факторного моделювання та до них можна віднести наступні, які для більш наочного зображення побудуємо наступну блок-схему (див. рис. 4).

Отже, ми допускаємо, що з метою удосконалення використання в підприємницькій діяльності підприємств готельного бізнесу детермінованого факторного аналізу для управління підприємством необхідно також на нормативно-правовому рівні удосконалювати систему обліково-аналітичного забезпечення управління ефективністю капіталу. Дане удосконалення дозволить отримати можливість покращити достовірність використовуваного факторного аналізу та здійснити істотний вплив на результативність управління в цілому. Зокрема, зазначимо, що широкомасштабне використання в практиці підприємств готельного бізнесу методів визначення реальної ефективності та результативності діяльності підприємств досліджуваної галузі можна

обґрунтовувати в якості найважливішого напрямку удосконалення аналітичного забезпечення.

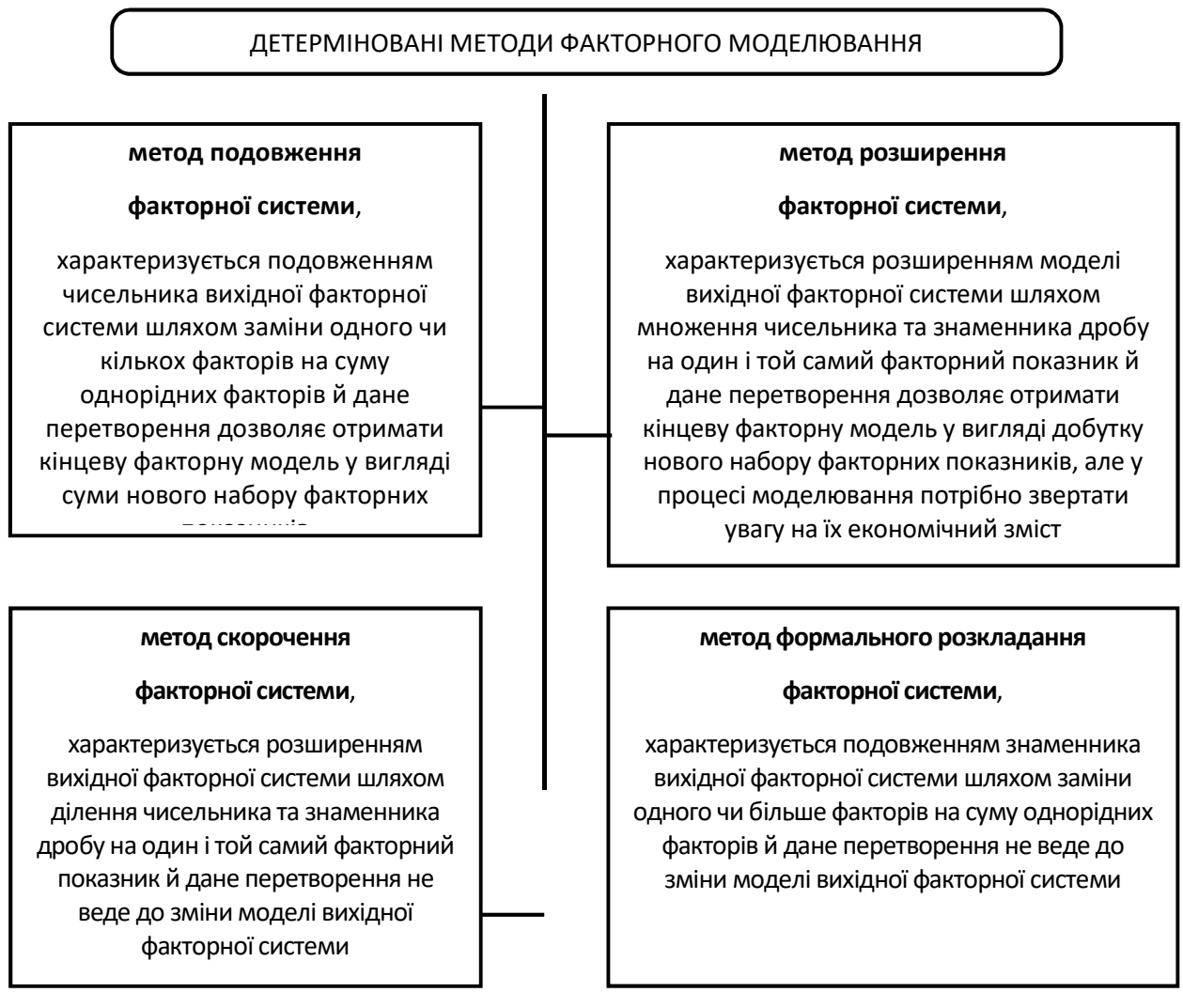

Рис. 4 - Детерміновані методи факторного моделювання